

Жедел көмек көрсету қызметін ұйымдастыру

ДАЙЫНДАҒАН:

М.Ғ.К.

Г.Н. Ажиметова

Дәрістің мақсаты

- Дәріс аяқталған соң студенттер жедел көмек көрсету қызметін ұйымдастыру сурақтарын іске асыра алатындай ету.

ЖМК негізгі түсініктері

- «Шұғыл жағдай» деген ұғым адам организмдегі патологиялық жағдайдың салдарынан денсаулығының тез нашарлануына және өміріне қауіп төнуіне деген мағынаны білдіреді. Оларды емдеуде жедел емдік шараларды жүргізу керек, оны ысырып қоюға болмайды.
- **Нормативтік құжаттар:**
- ҚР Үкіметінің 05.12.2011 ж. №1463 үкімімен бекітілген «ЖМК және санавиация түріндегі МК көрсету ережелері»
- ҚР ДСМ министрінің 26.06.2013 ж. №365 бұйрығы:
- «ҚР ЖМК және санавиация түріндегі МК көрсетуді ұйымдастыру стандарты»

Өмірге қауіп төндіретін жағдайлар жіктеледі:

- Өмірге қауіп тудыратын жағдайлар — бұл өмірге маңызды функциялардың бұзылуымен сипатталатын патологиялық жағдайлар, (қан айналымы және тыныс алу жолдары).
- Денсаулыққа қауіп тудыратын жағдайлар — бұл өмірге маңызды функциялардың бұзылуының жоғары қауіппен дамуы немесе тез арада медициналық көмек көрсетілмеу салдарынан туатын денсаулықтың бұзылуы.
- Қоршаған орта үшін науқастың жағдайына байланысты жедел медициналық араласуды қажет ететін жағдайлар.
- Шұғыл жағдайлардың ерекше түрі босану болып табылады. Негізінен босану — физиологиялық акт, ол шұғыл медициналық араласусыз шешілуі мүмкін. Сондай-ақ, айқындалған тәуекел қиындығына байланысты босануды шұғыл жағдайларға жатқызып және ЖМК көрсету аймағына тіркеуге болады.

Шұғыл жағдайлардың негізгі себептері

- Жедел аурулар
- Созылмалы аурулардың өршуі
- Жарақаттар
- Уланулар

ЖМК түсінігі

- **ЖМК медициналық көмек түрі ретінде** — бұл емдеудің барлық кезеңінде адам өміріне және денсаулығына немесе қоршаған ортаға қауіп төндіретін емдеудің барлық кенеттен пайда болған патологиялық жағдайларын жоюға бағытталған, кейінге қалдырылмай жүзеге асырылатын, емдеу-диагностикалық және тактикалық шаралардың комплексі.
- **ЖМК жүйесі ретінде** — бұл ЖМК көрсетуді қамтамасыз ететін нормативтар, құрылымдар және механизмдердің өзара әрекеттері, оның ғылыми және методикалық қамтамасыздандырылуы және кадрларды дайындау. «ЖМК жүйесі» термині астарында шұғыл медициналық көмек көрстеудің барлық кезеңдері, ғылыми-әдістемелік қамтамасыздандыру, мамандарды дайындау жатыр; сәйкесінше ЖМК қызметімен қатар (станциялар, бөлімдер), ЖМК емханалары мамандандырылған ғылыми-зерттеу институттары, ЖМК мамандарын дайындау орталығы және апат медицинасының орталығы кіреді.

- **ЖМК емханасы** — құрамында ЖМК бөлімі бар стационарлы түрдегі емдеу-профилактикалық ұйымы.

Шұғыл медициналық көмек көрсетудің ЖМК қызметі әртүрлі түрдегі стационарлармен байланыста. Науқастар муниципалды, аудандық, облыстық (аймақтық, республикалық) емханаларға, жедел көмек институттарына және мамандандырылған ғылыми-практикалық ұйымдарға ЖМК бригадаларымен жеткізіледі.

- **ЖМК-ның ауруханаға дейінгі кезеңі** — шұғыл медициналық көмектің емдеу мекемесінен тыс көрсетілуі.

ЖМК көрсетудің негізгі принциптері

- ЖМК көрсетудің кейінге қалдырылмайтын сипаты болып науқастың өмірлік маңызды функцияларының бұзылуы немесе адекватты емдеу құралының болмау кезіндегі патологиялық жағдайдың тез өршу салдарынан оның жоғарғы қауіппен дамуы табылады.
- Шұғыл жағдайлар кезіндегі ЖМК көрсетудің бас тартпаушылық сипаты.
- Әлеуметтік, ұлттық, мәдени-діндік және басқа да ерекшеліктерінен тыс ЖМК қызметіне жүгінген және жедел медициналық араласуды қажет еткен әрбір азамат медициналық көмек стандарттары бойынша тегін шұғыл медициналық көмек ала алады.
- Шұғыл жағдайлар кезінде науқастардың тегін көмек алу сипаты.
- Мемлекеттік реттеу ЖМК уақытылы көрсетудің ұйымы үшін орындаушы билік органдары жауапкершілік алады.

ЖМК көлемі — шұғыл жағдайды жоюға арналған кейінге қалдырылмайтын емдеу-диагностикалық шараларының түрі.

Көмек көрсету шарттарына, оны көрсетудің шарттанған кезеңдеріне, арнайы медициналық көмектің көлеміне және кадрларына сәйкес көмек көрсету келесідей болуы мүмкін:

- Аурулар мен жарақаттанғандарға алғашқы көмек
- Дәрігерге дейінгі көмек
- Алғашқы дәрігерлік көмек
- мамандандырылған медициналық көмек
- арнайы оқытылып дайындалған медициналық көмек

- **Шұғыл медициналық көмектің алгоритмі** — типикалық клиникалық жағдайларда қажетті емдеу-диагностикалық шараларының жалғасуы, шұғыл медициналық көмектің кезеңі мен көлеміне сәйкес келетіндігі.
- **Шұғыл медициналық көмектің тактикасы** — заманауи және ыңғайлы медициналық көмек көрсетудің барлық кезеңдерінде қолданылатын құралдар және әдістар.

ЖМК тактикасында - өмірге қауіпті мүмкін жағдайларды және басқа да критикалық жағдайларды ескеру, науқасқа, қоршаған ортаға және медицина қызметкерлеріне бірдей қауіпсіздікті қамтамасыз ету сияқты алдын-алу компоненттері болуы қажет .

ЖМК қызметінің уақыты:

- Күнделікті жұмыс
- Төтенше жағдайлар

Ұйым жүйесінің және ЖМК көрсетудің 2 бір-бірімен байланыстағы кезеңдері:

- Ауруханаға дейінгі (ЖМК станциялары);
- Ауруханадағы (түрлі деңгейдегі стационарлар)

ЖМК ұйымы жұмысындағы 3 деңгей:

- Бірдеңгейлі (фельдшерлі) ауылдық жерде.
- 2-деңгейлі (аралас) орташа қалаларда (дәрігерлік бригада және фельдшерлік бригада).
- 3-деңгейлі (аралас) үлкен қалаларда (дәрігерлік бригада, мамандандырылған дәрігерлік бригада және фельдшерлік бригада).

ЖМК қызметі келесі принциптерге негізделе құрылады:

- **Географиялық белгісіне байланысты**
- Стационарлармен және администраторлық басқарма (және қаржылы) түрімен өзара қарым-қатынас принципі бойынша
- Поликлиника кезінде шұғыл медициналық көмекке параллельді ұйым «оқиға орнына байланысты» жедел көмек көрсетеді: көше — ЖМК, үй — шұғыл медициналық көмек.
- Оқиға орнынан тәуелсіз (шұғыл медициналық көмек қызметінің құрылуынсыз), тек ЖМК күші және құралымен «себеп ауырлығының дәрежесі бойынша» жедел көмек көрсету принциптері.
- Жеке заттар және қаржы принциптері бойынша ЖМК қызметінің мемлекеттік және мемлекеттік емес болып бөлінуі.

ЖМК станциясы —қажетті күштері мен құралдары бар шығатын бригадалар ауруханаға дейінгі ЖМК көрсету үшін арналған мемлекеттік немесе муниципальді денсаулық сақтау ұйымы.

ЖМК станциясы құрамында келесілер қаралуы тиіс: оперативті бөлім (диспетчерлік) (шақыруларды қабылдау үшін), байланыс бөлімі (ЖМК станциялары және шығатын бригадалары арасындағы байланысын жүзеге асыру үшін), архивтелген медициналық статистика бөлімі, амбулаторлы науқастарды қабылдау бөлмесі, ЖМК бригадасының медициналық жабдықтарын сақтау үшін арналған орын, дәрігерлердің дем алу бөлмесі және т.б.

Оперативті бөлімнің негізгі функциялары:

- Тұрғындардың шақыруларын қабылдау.
- Шақыруларды орындауға жіберу
- Шығу бригадаларын оперативті басқару.
- Оперативті жұмыстардың сұрақтары бойынша станция аралық ақпарат алмасу.
- Қаланың (аудандық) кезекшілік қызметімен, полиция, ГАИ, өрт сөндіру күзетімен, ТЖМ және т.б. өзара әрекеті.
- Төтенше және шиеленіс жағдайлары туралы станция басқармасының жедел ақпарат беру.
- Тұрғындарға анықтамалық сипаттағы ақпарат беру.

Қоңырау қабылдау кезіндегі диспетчердің негізгі әрекеті:

- «03» қоңырау шалған азаматты тыңдау.
- Ережеге сәйкес қоңырауды қабылдау сұрақтарын шешу.
- Шешім қабылдау қиындығы туған кезде телефон желісін бас дәрігермен байланыстыру.
- Егер қоңырауды қабылдау шешімі қабылданса, берілгендерді сақтау :
  - Мекенжай және телефон
  - Тегі, аты, әкесінің аты және жасы;
  - Қоңырау шалушының телефоны және тегі, науқасқа жақындығы;
  - Жағдайын анықтау
- Алынған жауаптарға негізделе қоңырау мақсатын анықтау (жұмыс кезінде қолмен). Автоматтандырылған қоңырау шалуды реттеу жүйесінің жұмысы кезінде қоңырау шалу мақсаты компьютерлік программамен анықталады.

- ЖМК станцияларының мүмкіндіктеріне сәйкес қоңырауды ретке келтіру қолмен немесе автоматтандырылған жүйемен жүргізілуі мүмкін.
- Оперативті бөлімде (диспетчерлікте) барлық жұмыс орындары компьютермен қамтамасыздандырылуы, сойлесуді жазу құралдарымен жабдықталуы және автоматты түрде телефон нөмірін анықтауы керек.
- Оперативті бөлімде (диспетчерлікте) ЖМК көмегіне жүгінген науқастардың бірыңғай берілгендері жинақталуы керек.
- Қоңырауды қабылдау және оны шығатын бригадаларға жеткізу ЖМК станциясының фельдшерімен жүзеге асырылады.

ЖМК шығу бригадалары келесі шараларды жүзеге асырады:

- Берілген территорияға орнатылған нақты уақыт аралығында шұғыл шығу және науқасқа келу.
- Диагнозды қою, оған қарсы шараларды қолдану, науқастын жағдайын тұрақтандыру, медициналық көрсеткіш бойынша ЕМҰ тасымалдау
- Керекті медициналық құжаттарды емхана дәрігеріне (фельдшер) ЕМҰ
- Көпшілік улануларда, травмаларда және басқа апаттық жағдайларда науқастарды сұрыптау және алгоритм бойынша жедел көмек көрсету.
- Алгоритм бойынша санитарлы – эпидемиялық және санитарлы –гигиеналық іс шараларын жүргізу.

Жедел медициналық көмектің шығу бригадалары жұмысына қойылған негізгі талаптар

- Шығу бригадаларының оперативті жұмысы.
- шақыру алынғаннан 4 мин. кейін бригада шақыруға шығады
- ЖМК бригадасы оптимальды маршрутпен шақыру орнына келіп оперативті бөлімге жеткенін хабарлайды.
- ЖМК бригадасы аз уақыт аралығында толық көлемді сапалы көмек көрсетеді.
- ЖМК бригадасы шақырудың орындалғанын бірден хабарлайды.

Көмек көрсету сапасын келесі азаматтар бақылайды:

- Медициналық құжаттар (шақыру карталары) және шешуші шығулар кезінде ішкістанцияларды (бөлімдерді) басқарушы.
- Оперативті бөлімнің (шығу бригадаларының тактикалық шешімдері) бас дәрігерлері.
- Аурухана дәрігерлері (шығу бригадаларының тактикалық шешімдері).
- Станциялардың бас маманданған дәрігерлері (медициналық құжаттар бойынша).
- Медициналық бөлім бойынша бас дәрігердің орынбасары (медициналық құжаттар бойынша).
- Бас дәрігер қоятын станцияның басқарылатын емдеу комиссиясы.

Медициналық құжаттардың сапалы жасалуын келесі азаматтар мен комиссия тексереді :

- Ішкістанцияларды (бөлімдерді) басқарушы.
- Аурухана дәрігерлерімен.
- Медициналық бөлімнің бас дәрігерінің орынбасарымен (таңдаулы).
- Басшылар орнататын бөлімдерді тексеру комиссиясымен.

ЖМК қызметі жұмысындағы медициналық көмектің сапалығын қамтамасыз ету

- **Медициналық көмектің сапалығы (МКС) — бұл азаматтардың қажеттіліктерін ыңғайлы алдын алулармен және ауруды емдеумен қанағаттандыратын, өмір сапасын арттыратын және оның жалғасуына апаратын сипаттар жиынтығы.**
- **Медициналық көмектің сапалығын басқару ресурстарды қажетті минималды шашу кезінде тұрғындардың денсаулығын жақсарту бойынша заманауи білім деңгейінің максималды мүмкіндікте алуға бағытталған.**

МКС бағалау критерилері болып:

- Қол жетімдігі;
- адекваттылығы;
- Қарым қатынасы;
- әрекеттігі;
- ыңғайлылығы;
- науқасты күтулігі;
- қауіпсіздігі;
- уақыттылығы.

Жедел және шұғыл медициналық көмекті шақыру ЕРЕЖЕЛЕРІ

Жедел және шұғыл медициналық көмек станцияларының бригадалары шұғыл медициналық көмек көрсетуге жіберіледі:

қайғылы жағдайлар ;

- Өмірге қауіпті аяқ асты аурулар кезінде.

Көмек көрсетеді және арнайы медициналық ұйымдарға тасымалдау жүргізіледі :

- Босану және аяғы ауыр болған уақыттағы қиындық кезінде;
- 1 жасқа дейінгі балаларда;
- денсаулықтың кенеттен сыр беруіне байланысты жедел және түрлі созылмалы аурулардың асқынуы кезінде;
- науқастар, емдеуші дәрігерлерінің шақыруымен, жолда және тасымалдау носилкасында медициналық көмекті қажет ететіндер, денсаулығына байланысты санитарлы тасымалдауды қажет ететіндер.

Жедел көмек келесі жағдайларда қонырауды қабылдамайды және шықпайды:

- Емхана жұмысы кезінде және отбасы дәрігер бар кезде шұғыл медициналық көмекті қажет етпейтін жағдайда науқастарға көмек көрсету;
- Өлім актын құру үшін және куаландыру үшін;
- Емдеуші дәрігердің айтқандарын орындау және жоспарлы емдеу жүргізу үшін;
- Медициналық ұйымдарға консультативті көмек көрсету үшін;
- Науқастарды ауруханадан үйіне жеткізу үшін.

Науқастардың ауруханаға орналастырылуы жайында ақпаратты станцияның анықтамалық бөлімі береді.

Манипуляци:

- Трахея интубациясы ;
- Тыныс алу жолдарындағы аспирация сұйығы;
- искусственная вентиляция легких без аппаратов и с помощью аппаратов "Лада", "Пневмат", АН-8, ДН-10;
- Жүрекке жабық массаж;
- Тамырлардың перифериялық пункциясы;
- венесекция;
- Кислород ингаляциясы;
- наркоз закисью азота, анальгезия триленом;
- Асқазанды тазарту;
- трахеостомия және коникотомия;
- Жазба техникасы және ЭКГ-ны оқу;
- электроимпульсті терапия техникасы (жүрек дефибрилляциясы) қансырауды уақытша тоқтату әдісі;
- пункция плевральной полости при пневмо- и гемотораксе;

- транспортты иммобилизация;
- блокадалардың орындалуы: вагосимпатической, паравертебральды, сакроспинальды, Школьников бойынша, блокады бедренного и седалищного нерва;
- футлярлы анестезияның болуы;
- Бинтті ораулардың қойылуы, мұрынның қансырауы кезіндегі алдыңғы және артқы тампонада.

ЖМК станциясының (бөлімінің) арнайы шығатын бригадаларының (интенсивті терапия бригадаларының) НҰСҚАУЫ

- Носилкалар
- Тасымалдау шиналарының жиыны
  - Шанс жағасы, қатты басұстағыш
  - Дитерихс шинасы
  - Крамер шинасы
  - Еланск шинасы
  - Омыртқасын және белін зақымдаған науқастарға арналған щит
- Санитарлық заттар жиыны:
  - жастық
  - Жастық орағыш
  - простыня
  - залалсыздандаралған простынялар
    - орамал
    - Төсеніш
    - Медициналық бас кигізгіштер
    - Құсық массаларын жинайтын ыдыс Асқазанды тазартуға арналған зонд

■ Залалсыздандырылған босану пакеті

- Сонымен қатар:
- Кохер қысқышы
- қайшылар
- пупочниктер
- сүрткіштер
- лигатура
- жаялық
- Резиналы груша
- Портативті электрокардиограф
- Электр тоғын құрушы
- Азотты наркоз беруге арналған аппарат
- Тыныс алу қолды аппарат
- Кислородты ингалятор

Интубациялар жинағы:

- ларингоскоп
- айырбас клинкалар
- Түрлі көлемдегі интубационды түтікшелер
- переходниктер

- Мандрен - өткізгіштер
- Ауыз кенейткіш
- Тіл ұстағыштар
- Ауа өткізгіштер
- Көлікте сұйықты құюды ыңғайластыру
- Артериялы қысымды өлшеу үшін арналған құрал
- Жедел көмек үшін арналған жиындар қорап салғышы :
- Медикаменттер
  - строфантин 0.05% по 1.0 мл в амп.
  - коргликон 0.06% по 1.0 мл в амп.
  - адреналин г/х 0.1% по 1.0 лм в амп.
  - норадреналин 0.2% по 1.0 мл в амп
  - налоксон по 2.0 мл в амп.
  - лазикс 20 мг по 2.0 мл
  - атропин 0.1% по 1.0 мл в амп.
  - дипироксим 15% по 1.0 мл в амп.
  - пентамин 5% по 1.0 мл в амп.
  - бензогексоний 2.5% по 1.0 мл в амп.
  - аминазин 2.5% по 2.0 мл в амп.
  - викасол 1% по 1.0 мл в амп.
  - димедрол 1% по 1.0 мл в амп
  - пипольфен 2.5% по 2.0 мл в амп

- Аскорбин қышқылы 5% по 1.0 мл амп
- промедол 2% по 1.0 мл
- панангин 10.0 мл амп.
- лидокаин 2% по 2.0 мл амп.
- маннитол 30.0 флакондарда
- фентанил 0.005% по 2.0 мл амп.
- дроперидол 25 мг по 10.0 мл флаконда
- реланиум (седуксен) 0.5% по мл амп.
- натрий хлоритті 0.9% по 5.0 мл амп.
- инъекцияға арналған су по 10.0 мл амп.
- глюкоза 40% по 10.0 амп.
- магнезия серно-кислая 25% по 5.0 мл амп.
- новокаин 2% по 5.0 мл амп.
- новокаин 0.5% по 5.0 мл амп.
- эуфиллин 2.4% по 10 мл амп.
- хлоритті кальций 10% по 10.0 мл амп.
- глюконат натрия 10% по 10.0 мл амп.
- новокаинамид 10% по 5.0 мл амп.
- верапамил (феноптин) по 2.0 мл амп
- обзидан 0.1% по 5 мл амп.

- унитиол 5% по 5.0 мл в амп.
- бемегрит 0.5 % по 5 мл в амп.
- пенициллин по 1 млн. во флаконах
- раствор гепарина (5000 ед.в 1.0 мл) 5.0 мл во флаконах
- преднизолон 30 мг в амп.
- левомицетин по 0.5 г во флаконах
- нитроглицерин 1% по 10 мл во флаконе 1
- глюкоза 5% по 400.0 мл во флаконе
- «Дисоль» по 400.0 мл во флаконе
- «Ацесоль» по 400.0 мл во флаконе
- спирт этиловый 33% по 10.0 мл во флаконе
- спирт этиловый 96% по 30.0 мл во флаконе
- спирт этиловый 70% по 10.0 мл во флаконе
- перекись водорода 3% по 50.0 мл во флаконе
- йод 5% спиртовой раствор по 30.0 мл во флаконе
- аммиак 10% раствор по по 30.0 мл во флаконе
- полиглюкин по 400.0 мл во флаконе
- хлористый натрий 0.9% по 400.0 мл во флаконе
- регидрон по 28 гр. в упаковке
- нифедипин по 10 мг в табл.
- изокет (аэрозоль)
- допамин 0,5% по 5.0 мл в амп.

б) орау материалдары

- 7м x 14см бинттер
- 5м x 10см бинттер
- 5м x 7 см бинттер
- Марлііл мақта жастықтары
- 4см x 5м лейкопластерлер
- гигроскопикалық мақта гр.

в) науқастарға және басқа да жағдайларда қолданылатын құралдар мен заттар

фонендоскоп

- Бір рет қолданылатын шприцтер 20-граммды
- Бір рет қолданылатын шприцтер 10-граммды
- Бір рет қолданылатын шприцтер 5-граммды
- Бір рет қолданылатын шприцтер 2-граммды
- қайшылар
- пинцет
- қысқыш
- зонд для тампонады носа
- напальчник металлический
- шпатель металлический
- шелк хирургический в ампулах
- Медициналық термометр
- мензурка

- венепункцияға арналған резиналы жгут
- пипеткалар
- Қан құюға және қан алмастыруға арналған жүйе (бір рет қолдануға арналған)
- Резиналы медициналық перчаткалар (екеу)
- г) залалсыздандырылғандар жиыны
- Трахеотомикалық жинақ (залалсыздандырылған бумада), сонымен қатар:
  - скальпелдер
  - трахеотомиялық ілгіштер
  - Хирургиялық пинцет
  - Анатомиялық пинцет
  - Ине ұстағыш
  - хирургиялық зонд (желобоватты)
  - Медициналық қайшылар өткір басты
  - Медициналық қайшылар тұйық басты, майысқан
  - трахеотомикалық түтіктер №2
  - трахеотомикалық түтіктер №5
  - Трахеотомикалық созғыштар
  - Қан тоқтатушы қысқыштар
  - хирургиялық №3 (в амп.) шелк

- Залалсыздандырылған бумадағы артерия-тамыр аймақтылар жиыны, соның ішінде:
  - скальпель
  - Хирургиялық пинцеттер
  - Қан тоқтатушы қысқыштар
  - Хирургиялық инелер
  - Хирургиялық перчаткалар (пары)
  - Жүрек ішілік инъекция жасауға арналған ине (стерильді қапшықта)
- Зәрдің глюкозасын анықтауға арналған тест полоскалар

Назарларыңызға рахмет!